

Plaatselijke broedvogels waren zeker 54, 55, 56, 57 en 59, mogelijk ook 53 en 58, of hun broedgebied reeds dicht genaderd, terwijl 60 geacht kan worden zich op den herfsttrek te bevinden en onbekend van oorsprong blijft.

Bij deze gegevens sluit zich goed aan de terugvondst alhier van 2 in Letland geringde nestjongen, waarover thans definitief bericht werd ontvangen ¹⁾:

In Letland.

a. 43363	{	Nestjongen uit één nest, geringd
29. VI. '32, te Glude bij Mitau,
Kurland, 56° 38' N, 23° 54' O.	{	Dood gev. 26. I. '33, Bosch-
jes v. Poot, den Haag,
52° 5' N, 4° 15' O.
b. 43366				

Deze vondsten zijn op de kaart aangeduid met het teeken: +.

In verband met de onopgehelderde trekrichting van No. 17 der „slaapspreuwen” uit het Jaarverslag 1930/31 ²⁾, een spreeuw, die 2 dagen na het ringen dood in de telegraafdraden van het grensplaatsje Visé werd gevonden en dus het binnenland in was gevlogen, blijken de terugmeldingen van 54, 58, 59 en 60 belangrijk te zijn, daar deze nl. alle uit meer in het binnenland gelegen plaatsen afkomstig zijn. Deze spreeuwen, die in het voorjaar in hoofdzaak nachttrekkers ³⁾ zijn, dus niet aan richtlijnen zijn gebonden, zouden dan 's nachts meer linea recta naar hun oorsprongsgebied terugvliegen, dat elders en vooral meer landinwaarts ligt dan het domicilie der herfsttrekkers, die langs de zeekusten en over het R. W. hun weg kiezen.

DEN HAAG, Mei 1933.

¹⁾ cf. dit tijdschr. 5, 4, 1933, p. 168.

²⁾ cf. De Lev. Nat. 37, 1932, p. 120.

³⁾ cf. Jaarverslag 1929/30, Ardea, 20, 1931, p. 65.

Tegenspoed en draaihalzen, genus *Jynx* L.,

DOOR

Mr Dr R. C. E. G. J. Baron SNOUCKAERT VAN
SCHAUBURG.

Het zal velen onzer jagende en verzamelende confraters wel gegaan zijn zooals mij, in dien zin dat zij met sommige

vogelsoorten „pech” hadden en het met deze soorten niet verbrachten. Enkele staaltjes van minder fortuin, die ik zelf onderzocht, wil ik hier vermelden.

Ganzen behooren tot de objecten, die ieder jager en verzamelaar gaarne schiet, eerstgenoemde voor de sport, de tweede hoofdzakelijk voor zijn collectie en beide voor de keuken; voor dit laatste doel vanzelf sprekend jonge ganzen, want oude zijn daarvoor niet heel veel waard. Ik heb nooit in een waterland, maar steeds in boschland gewoond, heb nooit een ganzenterrein gehad en voorts ook weinig uitnoodigingen ontvangen om te jagen op plaatsen waar goede kans bestond om ganzen voor het geweer te krijgen. Ik heb dan ook slechts éénmaal een redelijke kans gekregen om zulk een gewenschten vogel zelf buit te maken, wat in een lange loopbaan als discipel van Nimrod stellig al heel weinig is. In een Zeeuwschen polder, toebehoorende aan een goeden vriend, die mij jaarlijks ter jacht noodigde, woonde ik in 1894, dus bijna veertig jaren geleden, een hazenjacht bij. 't Was dien dag helder en mooi weer, windstil. Tegen den middag, een voorpost bezettend bij een van ouds bekende goede drift, zag ik in de verte twee ganzen op mij aankomen; als dekking had ik niet anders dan een zeer „à jour” gewerkt hek en kon mij daarom niet voldoende verbergen en de ganzen waren hoog en konden mij dus heel goed zien. Zonder veel hoop op slagen, besloot ik er toch een patroon aan te wagen, vertrouwend op mijn uitstekend wapen. Op het schot „teekende” een van de vogels dadelijk en viel plotseling kop omlaag loodrecht en morsdood omlaag met een slag op de kluiten. Toen ik hem opraapte, zag ik dat het slechts een gewone *fabalis* was, maar het was dan toch een mooie gans en mijn eerste, helaas tevens de laatste! Bij nader onderzoek bleek de vogel slechts door twee korrels no. 5 te zijn getroffen; de eene had hem een vleugelpunt gebroken en de tweede zat midden in den hals en had hem dus zoo plotseling doen sneuvelen. Ik ontving hem van mijn vriendelijken gastheer ten geschenke en hij heeft sedert dien in mijn collectie geprikt. Zulk een zelf-geschoten stuk, beschouwt de verzamelaar altijd met genoegen en voldoening.

Een geheel andere soort, de distelvink of putter heeft mij heel weinig kans gegeven. Ik heb van die soort in Nederland slechts enkele gezien en niet meer dan drie kunnen verzamelen! In de geweldig koude maand Februari 1895, toen alles stijf be-

vroren was en er dik sneeuw lag, zag ik in mijn bosch te Lisse (plaats van C. J. TEMMINCK) enkele stuks, waarvan het mij gelukte twee te verzamelen. In voorjaar en zomer heb ik daar nooit een distelvink gezien en slechts eens een, jong individu, bij mijn vinkenbaan, hetwelk zich echter niet liet vangen. En toen ik woonachtig was te Neerlangbroek bij Doorn, zag ik voor de eerste maal in negen jaren bij mijn huis een eenzaam ♂, dat ik schoot. Dat maakt alles bijeen, slechts drie, wat wel heel weinig is. In mijn Zwitsersche woonplaats zijn putters gewoon en heb ik ook de nesten gevonden.

Nog een andere soort, met welke ik een minimum van ontmoetingen had, en hierop wilde ik hoofdzakelijk komen, is de draaihals. Slechts driemaal in mijn geheele lange leven, heb ik dit eenvoudig gekleurde vogeltje gezien. Op 25 April 1888 zag ik op een hoog takje van een eikenwal te Lisse een mij toen onbekenden vogel zitten. Hem even daarna in handen hebbend, bleek het een draaihals te zijn, wat mij niet weinig verheugde omdat ik de soort nog niet in mijn collectie bezat. De vogel maakte, toen ik hem zag, geen geluid en bleek bij onderzoek een ♀ te zijn. Sedert dien zag ik te Lisse nooit meer een draaihals noch hoorde ik zijn stemgeluid.

Vele jaren later hoorde ik in de boschrijke omgeving van Doorn eens een draaihals en zag hem ook, maar daarna ontmoette ik er geen meer; dat is dus samen slechts tweemaal in eenige tientallen van jaren in Nederland. Nu, in mijn tegenwoordige woonplaats in Zwitserland hoorde ik eens in onzen hôteltuin de mij bekende stem en de vogel toonde zich en ging in den top van een ouden kersenboom zitten, waar hij lang bleef, en ik hem dus goed waarnemen kon.

Wij weten dat *Jynx torquilla* den zomer doorbrengt in zijn broedgebied in Europa, doch dat is slechts een helft van het jaar. Waar leeft de soort in de andere helft? Hierop geeft HARTERT (V. p. F., p. 939) antwoord en men kan het dus daar nalezen. Niet lang geleden, in 1930, in de Mitteilungen aus dem Zoologischen Museum in Berlin, Band 16, Heft 1, schreef de heer H. GROTE een zeer nuttig werk, getiteld: „Wanderungen und Winterquartiere der paläarktischen Vögel in Afrika“, waarin hij precies opgeeft voor elke soort, waar men deze in den winter heeft aangetroffen. Op p. 60 is daar alles vermeld wat men van den draaihals weet. Zijn winterkwartieren gaan in

't algemeen niet bezuiden den aequator, en liggen, voor zoover bekend, in het zuiden van Kamerun, Ubangi, Uganda en meer in het westen in Bissao en Tago, terwijl de vogels op den voorjaars trek ontmoet zijn in Rio de Oro en in de centrale Sahara. In Oost- en N. O. Afrika liggen de bekende overwinteringsplaatsen in Uganda en de Kenia-kolonie, in den Anglo-egyptischen Sudan, Sennaar, Chartum, Bahr-el-Ghazal, Kordofan, Darfur, de Lado-enclave, Abyssinië en Somaliland. Daarbij zijn later nog vindplaatsen gekomen in de Sokoto-provincie, Noord-Nigerië en Sierra Leone (Ibis 1931, p. 203 en 679).

Op de Canarische eilanden zijn exemplaren verzameld op Lanzarote (BANNERMAN, Ibis 1914, p. 62) en Tenerife (F. E. BLAAUW, Ibis 1919, p. 457).

Dat draaihalzen door Egypte trekken, is natuurlijk en er bestaan bewijzen voor, o.a. aan het meer Menzaleh werd in Maart een geschoten (Ibis 1906, p. 119), maar er schijnen insgelijks exemplaren te overwinteren, want op een der eerste Januari-dagen van 1906 schoot M. J. NICOLL een stuk (Ibis 1908, p. 499 en 1909, p. 482). Aan den Witten Nijl en bij Khartum werden in den winter exemplaren buitgemaakt door A. L. BUTLER (Ibis 1908, p. 247). In de Egyptische oase Dakhla vond R. E. MOREAU bij de bronnen van Mar Meihub ten westen van den Nijl draaihalzen in zeker aantal (Ibis 1927, p. 239).

Zooals Dr HARTERT reeds mededeelde (V. p. F., p. 939) trekken draaihalzen in den winter niet alleen naar Afrika, maar ook naar Britsch-Indië. Omdat ik STUART BAKER's groot werk over de vogels van dat geweldige schiereiland niet tot mijn beschikking heb, kan ik niet zeggen wat die autoriteit over dit punt mededeelt, maar slechts eenige individueele waarnemingen opnoemen. Kolonel MEINERTZHAGEN verzamelde eenige exemplaren te Quetta in de hooglanden van Beloetchistan, die op den trek waren in April en begin Mei en in 't midden van September en hield deze stellig voor behoorend tot den nominaatvorm (Ibis 1920, p. 171).

Dr TICEHURST (Ibis 1923, p. 27) acht de exemplaren die hij verkreeg in de Indische provinciën Sind en Punjab de gewone *torquilla* te zijn. In het Jhang-district en het Kangra-district, beide in Punjab, acht WHISTLER de draaihalzen vrij gewone overwinteraars (Ibis 1922, p. 405 en 1926 p. 742). In Ladakh verzamelde OSMASTON een stuk te Kargil op 8900 voet, maar hield dezen vogel voor een *japonica* (Ibis 1925, p. 704).

Te Lhasa in Tibet werd de soort voor 't eerst verzameld (drie stuks) door Kapitein H. J. WALTON van de Expedition YOUNGHUSBAND van de Tibet Frontier-commission in 1903, maar zij schijnt daar te lande toch zeldzaam te zijn, want Tibetanen, aan wie de vogels werden vertoond, verklaarden, dat zij deze soort nog nooit gezien hadden (Ibis 1906, p. 65 en 240).

Luitenant C. H. T. WHITEHEAD verhaalde in Ibis 1909, p. 249, dat de soort ontmoet is bij Quetta in April, in Chitral in Mei, in Kohat en Kurram in Januari en April en dat zij vrij gewoon in Kashmir broedt. Hij vermeldt deze vogels binair als *J. torquilla*, maar zouden zij mogelijk tot een anderen vorm behoord hebben?

We moeten voorzichtig zijn met die Aziatische draaihalzen en er niet dadelijk subspecies in zien, wanneer wij uit die streken voorwerpen bezien die eenigszins, min of meer, afwijken van de vogels uit Europa. In Ibis 1916, p. 81, constateerde WHISTLER dat de exemplaren, die hij had verzameld in het Jhelum district (Britsch-Indië) op de bovenzijde veel bleeker waren dan Britsche voorwerpen in zijn collectie, weshalve hij ze aan Dr HARTERT ten onderzoek zond. Deze antwoordde dat er te Tring even bleeke exemplaren zijn uit Zweden, Oost-Pruisen en Rusland, maar ook vogels, die even donker zijn als de Engelsche en die afkomstig zijn uit Noorwegen, Zweden en Duitschland, zoodat het schijnt dat er daarbij slechts van individuele verschillen sprake kan zijn.

Voorts heeft Kol. MEINERTZHAGEN in Ibis 1920, p. 172, eenige behartigenswaardige woorden over deze quaestie geschreven, naar aanleiding van eenige vogels, die hij in Beloetschistan had verzameld en die hij verklaarde niet te kunnen onderscheiden van Europeesche typische specimina. „In waarheid”, voegt hij er aan toe „ik ben er nog niet van overtuigd dat *japonica* een goede subspecies is, zelfs na vergelijking van de serie te Tring van de monding van den Amoer met de „grootte serie vogels van Turkestan en Europa. *Tschusii* en „*mauretanica* zijn zeer distincte vormen. De uit Transcaspië „beschreven *sarudnyi* heb ik niet gezien, maar ik denk, dat deze „slechts de typische vorm is van een vogel, die grootte individuele verschillen toont in kleur en afmetingen. Kort geleden „ontving ik eenige zeer grijze exemplaren uit Palestina en op „het eerste gezicht zouden deze kunnen gehouden worden voor „een West-Aziatisch ras, maar even grijze voorwerpen komen

„in West-Europa als broedvogels voor, terwijl andere van West-Azië even donker zijn als welke ook uit Engeland en bijna even „donker als *tschusii* van Sardinië.”

In eenigszins andere bewoordingen herhaalde MEINERTZ-HAGEN hetzelfde in Ibis 1920, p. 237. Er blijkt uit, dat het voetstoots aannemen van subspecies van *torquilla* gevaarlijk is.

In de landen om de Middellandsche Zee en op sommige eilanden van die zee komen draaihalzen voor in verschillende vormen; de Europeesche (type Zweden) op den trek naar Afrika en terug, voorts een andere die door Lord ROTHSCHILD uit Algerië is beschreven als *mauretanica* en die gedeeltelijk standvogel schijnt te zijn, maar voor een ander gedeelte naar meer zuidelijke streken schijnt te trekken om daar den winter door te brengen. In Tunesië is deze vorm ook thuis naar de mededeelingen van LAVAUDEN (weergegeven in Ibis, supplementary number 1927, p. 165).

Wat Spanje betreft, houdt HARTERT het er voor, dat de daar broedende draaihalzen tot *mauretanica* behooren, wat zeer goed mogelijk is omdat in Spanje ook aangetroffen worden vormen van andere Afrikaansche soorten als *Carduelis card. africanus* en *Galerida theklae*, deze laatste onlangs zelfs in de Oostelijke Pyrenëen op Fransch gebied (Alauda, 1931, p. 522). De exemplaren, die WITHERBY op zijn reizen in Spanje in handen kreeg, behoorden tot den typischen vorm, maar hij zag er geen waarvan met zekerheid kon gezegd worden, dat ze daar hadden gebroed. Zijn waarnemingen zijn van October en November; hij zal dus overwinteraars uit het noorden hebben gehad, terwijl de broedvogels reeds naar het zuiden waren vertrokken; het kan echter ook zijn, dat hij toevalligerwijze geen *mauretanica* in handen kreeg.

Volgens kapitein MUNN is de draaihals standvogel op de Balearen, Majorca en Menorca, niet talrijk, maar sterk vermeerderd door trekkers in April (Ibis 1921, p. 695 en 1924, p. 456).

Op Malta en vele eilanden in het oosten van de Middellandsche Zee en de Aegeïsche zee is *torquilla* doortrekker in voor- en najaar.

In Italië woont de goed onderscheidbare vorm *tschusii* die door KLEINSCHMIDT van Sardinië werd beschreven (Falco 1907, p. 103), maar zich uitstrekt over het vasteland aan beide zijden van de Adriatische Zee; 's winters in Tunis gevonden.

Admiraal H. LYNES schreef (Ibis 1912, p. 176) dat draaihalzen een geliefkoosde buit zijn voor *Falco eleonoraë*; ze worden soms ook gegeten door menschen, althans Mr. DESPOTT deelt in Ibis 1917, p. 471, mede, dat hij op de markt te Valletta op Malta menigmaal draaihalzen aantrof, die met andere soorten, als voedsel werden te koop aangeboden. Van den anderen kant lees ik dat een bekend ornitholoog in West-Afrika een draaihals schoot en dat zijn zwarte boy den vogel niet wilde aanraken!

Uit Azië zijn verschillende vormen van *torquilla* beschreven na de verschijning van HARTERT's werk. HARTERT zelf noemt op p. 940 slechts BONAPARTE's *japonica* waarmede hij *chinensis* Hesse 1911 van Tsingtao identisch acht. In zijn Nachtrag I, p. 68, noemt hij een intusschen beschreven vorm van Hokkaido op, die door KURODA in the Auk van 1921, p. 582, van Jesso (= Hokkaido) is aangenomen; in zijn onlangs verschenen *Ergänzungsband* is hij nog niet aan de draaihalzen gekomen, en wij zullen dus eerst later zien wat hij er van schrijven zal.

Ik vind weinige opgaven uit Siberië. Bij Tomsk werden draaihalzen gevonden alsook op een eiland in het meer Tschany, alles in Mei (JOHANSEN, Orn. Jahrb. 1911, p. 9). Die vindplaatsen liggen op ietwat hooger breedte dan Nederland. JOHANSEN benoemt de soort binair.

In Mantsjoerije schoot C. INGRAM negen stuks van half Mei tot half Juni in de Kinghan-bergen (deze keten loopt van Noord naar Zuid tusschen Mongolië en Mantsjoerije). Ook hij benoemt de soort binair (Ibis 1909, p. 454). Dit laatste doet ook LA TOUCHE, die in April en September eenige exemplaren verzamelde bij Chinkiang aan den Beneden-Yangtse¹⁾ (Ibis 1907, p. 4); deze vogels werden opgejaagd van moerasachtigen grond bij water en een ander uit een korenveld²⁾.

In de Chineesche provincie Hupeh ontmoette LA TOUCHE de soort in weinige exemplaren tegen het einde van den zomer.

Aziatische draaihalzen schijnen in Siam, Tonkin enz. den winter door te brengen. Graaf GYLDENSTOLPE zegt er van in Ibis 1920, p. 606, dat de overwinterende vogels zeldzaam

¹⁾ Zie echter ook LA TOUCHE, Birds of eastern China II, I, 1931, p. 30.

²⁾ Zulk een schijnbaar vreemde verblijfplaats werd ook in Spanje gevonden aan den mond van den Ebro op slikken waar de vogels in *Salicornia*-struiken zaten (Ibis 1930, p. 663).

schijnen te zijn en alleen gevonden werden bij Bangkok en Koon-Tan en dat hij niet zeker is of deze exemplaren behoorden tot den nominaatvorm of tot *japonica* Hesse.

DELACOUR, JABOUILLE en LOWE daarentegen noemen hun vogels van Backan en Nganson in Tonkin zonder aarzeling *japonica* (Ibis 1928, p. 51).

Ziehier een lijst van de subspecies tot nu toe, volgens mijn weten beschreven, met de typische localiteiten. Over de geldigheid van eenige dier subspecies kan ik mij niet uitlaten omdat ze mij autoptisch niet bekend zijn.

Jynx torquilla torquilla L. Lyst. Nat. Ed. X, I, p. 112, 1758, Zweden.

J. t. tschusii Kleinschm., Falco 1907, p. 103, Sardinië.

J. t. mauretanica Rothsch., B. B. O. C. XXIII, p. 103, Algerië.

J. t. japonica Bp., Consp. Av. I, p. 112, 1850, Japan.

J. t. chinensis Hesse, Orn. Mon. Ber. 1911, p. 181, Tsingtao.

J. t. hokkaidi N. Kuroda, the Auk 38, 1921, p. 582, Hokkaido.

J. t. sarudnyi Loudon, Orn. Mon. Ber. 1912, p. 44, Transcaspië.

J. t. harterti Poljakow, Messenger Orn. VI, 1915, p. 135, Zuidwestelijke uitloopers van den Altai en de Zuidelijke deelen van het Gouvernement Jenisei.

J. t. intermedia Stegmann, B. B. O. C. 47, 1927, p. 73, Tchita, Z.O. Siberië.

J. t. pallidior Rensch, Abh. u. Ber. Zool. Mus. Dresden, 16, 1923, no. 2, p. 40, Tatienlu (Schechwan, China).

J. t. pallida? Van een vorm onder dezen naam weet ik alleen, dat Walter BEICK in 1929 eieren daarvan verzamelde bij Sining-fu, niet ver van den oostelijken oever van het Kuku-nor. Door wien en in welk geschrift deze vorm is beschreven, kan ik niet zeggen.

In Afrika vindt men, behalve de Europeesche draaihalzen en *mauretanica*, nog twee endemische soorten; deze zijn *Jynx ruficollis*, tot dusver verdeeld in vier rassen, namelijk de

nominaatvorm, Wagler 1830, Zuid-Afrika; *cosensi* 1915, C. Grant, Kenia kolonie; *aequatorialis* Rüppell 1842, Abyssinië en *thorbeckei* Reichenow 1912, Kameroen; de tweede soort is *Jynx pulchricollis* Hartlaub, 1884, van den Boven-Nijl.

Van al deze heb ik slechts eens een exemplaar van *aequatorialis* ontvangen, van het Abyssinisch hoogland, mij toegezonden door een Zweedsch verzamelaar, die indertijd te Harar woonde.

Laat ons ten slotte nog zien wat er in ons eigen land van den draaihal bekend is. Ik heb daartoe de mij toegankelijke literatuur nagezien, zonder zelf iets daartoe te kunnen bijdragen.

TEMMINCK schrijft in zijn 2e editie 1820, 1e deel p. 404: très-rare en Hollande en J. BRAAK in zijn academisch proefschrift: *Catalogus Avium in Provincia Groningana indigenarum* 1821, p. 11. „Raro in hacce Provincia occurrunt; „hae aves suavissime canunt”.

Prof. H. SCHLEGEL, de Vogels van Nederland, Edit. 1854—58, p. 87: „In ons land behoort hij onder de niet algemeene „vogels, vooral in de zeeprovinciën, waar echter ook hier en „daar enkele paren broedende waargenomen worden. Zijn stem „is zeer schel en ver hoorbaar.” Dus niet een cantus suavissimus, zooals BRAAK meende gehoord te hebben. VAUGHAN en JONES (*Ibis* 1913, p. 185) vonden de stem zelfs: „unpleasing”. Ik zelf, de twee malen dat ik het geluid hoorde, vond het misschien wel karakteristiek, maar zeker niet suavis en nog minder suavisimus.

SCHLEGEL, Naamlijst 1852, p. 76: „In Gelderland, Noord-„Brabant en aan den Hoek van Holland broedend waargenomen.”

Mr H. ALBARDA, 1885, p. 16: „Zomervogel, broedt bij „Tietjerk, Zwaagwesteinde en in andere laaggelegen streken.”

Ik zelf schreef er slechts van, 1908, p. 57. „Niet talrijk en „eenigszins plaatselijk op zandgrond.” De beide waarnemingen, die ik deed, Lisse en Doorn, waren op zandgrond.

In 1915, p. 31, noteerde ik opgaven van Mr H. W. DE GRAAF: „Komt soms reeds einde Maart aan; 30 Maart 1890 werd te „Loosduinen een exemplaar gevangen en aangekocht door den „Haagschen Dierentuin. Broedt soms in muurholten.”

P. A. HENS 1926, p. 89: „Zomervogel in Limburg van eind „April tot in October (19 April 1924, half October 1918). „Broedt hier en daar; in het aangrenzend deel van Duitschland

„vrijwel hetzelfde.” In de boschrijke omgeving van Bentheim zal de soort stellig wel voorkomen.

Te Bentheim ben ik verscheidene malen vrij lang geweest, eens zelfs twee maanden achtereen, maar heb nooit iets van een draaihalz in het Bentheimerwald bemerkt!

Dr. G. J. VAN OORDT en Dr. J. VERWEY 1925, p. 58: „Vrij „zeldzame broedvogel, soms plaatselijk talrijk om daarna weder „voor jaren te verdwijnen. Uit de duinstreek zijn ons geen „broedplaatsen bekend. Arriveert hier en trekt door van einde „Maart of half April tot einde Mei en op den terugtrek van „half Augustus tot einde September en zelfs half October, doch „zeldzaam in het westen des lands.”

Wat deze heeren opmerken omtrent de onstandvastigheid van de soort als broedvogel, is ook elders opgemerkt. Majoor W. R. THOMPSON schreef in *Ibis* 1921, p. 431: „its numbers „vary considerably in different years. It is particularly nume- „rous in Alderney (een van de Kanaaleilanden) this year and „at present (the middle of July 1920) the young may be met „with along almost any wall or hedgerow.”

Dit is alles wat ik er van weet.

We zagen boven dat het met de draaihalzen in West-Duitschland er mede staat als in Limburg. Ook in Engeland schijnt dit het geval te zijn; daar zijn de vogels zomergasten vooral in het Zuidoosten; elders, in Wales, Schotland en Ierland zeldzame verschijningen (*Practical Handbook* II, part I, p. 49).

Van België schrijft Ridder G. VAN HAVRE 1928, p. 202: „Niet gewoon, maar lokaal iets menigvuldiger, speciaal in de „Kempen (Campine) waar zandgrond is.”

Waarschijnlijk was wijlen Mr. P. VAN WICKEVOORT CROMMELIN te Haarlem degeen, die de meeste draaihalzen in zijn collectie bezat, al waren het er nog niet veel. Hij had eenige stuks uit de buurt zijner woonplaats verzameld tusschen 29 April en 16 Mei, voorts een stuk gevangen te Harderwijk op 22 October en een jong gevangen te Soest 29 Juni 1886, dat hem door zijn intimus, den heer DE GRAAF, was aangeboden.

Hoeveel eieren legt het draaihalzwijfje in een legsel?

BRAAK schrijft: Mense Junio 5—7 ova pariunt; TEMMINCK: pond 5 à 10 oeufs; SCHLEGEL: legt 6—7, zelden meer; VAN PELT LECHNER: 7—12, gewoonlijk 9; Ridder VAN HAVRE: ponte 7—8 oeufs, mais souvent davantage; *Practical Handbook* eindelijk

schrijft: Usually about 8, but range from 6 tot 10 or 12, twice 14 in number. If eggs are removed as laid the bird has been known to go on laying till 40 or more have been produced.

Dit laatste komt wel meer voor; ik bezat heel lang geleden een paar *Lophortyx californica*, waarvan ik destijds de subspecies niet naging; er zijn er vijf. Dit paar was prolificiek. Het wijfje legde een aantal eieren, die ik wegnam, maar ging steeds met leggen door, in vele tientallen. Helaas kan ik het juiste cijfer niet nagaan, omdat ik mijn destijds gemaakte aantekeningen niet meer bezit.

Miscellanea oölogica et nidologica, VIII,

DOOR

TSJEARD Gs. DE VRIES.

a. Merkwaaardige eieren van de kievit, *Vanellus vanellus* (L.).

Onder de, in dit voorjaar verkregen, aanwinsten mijner collectie bevinden zich eenige zéér merkwaaardige kievitseieren, nl.:

1°. Een cyanistisch, ongevekt exemplaar, normaal van vorm en afmetingen, maar met een schaalkleur, die het midden houdt tusschen die van spreeuw, *Sturnus vulgaris*, en zanglijster, *Turdus philomelos*, (doch die, in de collectie, helaas, spoedig verbleekt). Dit is het eerste dusdanige ei, dat mij, in de 40 jaar, (sinds 1893) dat ik de aanvoeren op de Leeuwarder eiermarkt contrôleer, in handen komt. Het werd, op 4 April jl., gevonden bij Gaastmaburen (Tietjerksteradeel). Als men bedenkt, dat, in die 40 jaar, heel matig berekend, minstens 5.000.000 (vijf millioen!) kievitseieren werden verhandeld, krijgt men een idee van de zeldzaamheid van dit stuk ¹⁾.

¹⁾ Enkele malen kwam wel eens een, min of meer, cyanistisch exemplaar van *Vanellus* ter markt, maar een volkomen ongevekt blauw ei van normale schaalstructuur, zag ik, tot dusver, nooit (zie mijne correspondentie, over dit onderwerp, met den heer A. A. VAN PELT LECHNER, door hem aangehaald in zijn „Varia Oölogica”, Ardea, 17, 1922, p. 155—156).